ORRILLA
1
Eguaztena
Bilbao, 1935

EUZKADI

ARPIDE-SANEURRIJA
Bilbao'kua... ... 6,00 Irko. Iru ile.
Bilbao'atazkua 7,50 » »
Idazki-Itunmena 62,00 » urtez
Atzarrijetakuak 100.00 » »

Beldayen itunduba

XXII urtia ‖ Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17,1.° ‖ 234 Idazkutxa ‖ 17.810 Urrutizkiña ‖ 6.973 zenbakija

Egunekua

Danok izpidian

Gixakija baño berekoyagorik, iñor bez. Bakotxak berak dagijena txaŕtzat etsiko daun gixaki gitxi ixango gara.

Geuk egiťen doguna, enparauko gustijentzat txaŕa ta ezeskaŕija ba-da be, geuretzat ona ixango da.

Beste batzuk egiťen dabena, ostera, gixonak egin legikenik egiťekorik onena ta goragaŕijena ixango ba'litz be. guretzat txaŕa ixango da, ta gaiztetsi-egingo dogu.

Eŕiketea bide dala soŕtuten diran gora-beretan be, orixe jazoten da: eskeŕak eŕetan daun opiĺa, eskeŕak eŕe daula ta beste barik, eskumiak ezin jan dau. Edo argijago esanda; eztau jan gura. —¿Opiĺa txaŕa dalako? —Ez gixona, ez, eskeŕak egiña dalako baño.

Eta eskumiak egiťen daun opiĺaz be, beste oŕen beste jazoten da. Eskumiak egiťen daun opiĺik, eskeŕak eztau jan gura.

Eta opiĺaren ordez. "bizkotxubak" egingo ba'leuz be, eleukez jango... Mingoitz eretxiko leuskijo, ta irolara jauŕti.

Gixakijon aŕtian daguan gexorik aundijena ta kaltegaŕijena, orixe da: egindako opiĺa ona ala txaŕa dan; gozua ala mingotza dan; osasungaŕija dan ala eztan begiratu ta ikusi baño lenago, nok egiña dan jakiťen ibiĺtia.

Eta opiĺa egin ixan dauna nor ixan dan jakiťen danian, gixaŕte osuaren osasuna baŕuban daukan opiĺa dala jakinda be, opilgiñaren alderdikidiak eztiranentzat, ezeskaŕija ixango da.

Gixaŕte osuaren osasuna ta zorijona loŕtuteko gai dan opiĺa egin dabenaren eŕiketa-lagunak eztiranak, gixaŕtiaren osasunari ta zorijonari begiratu barik. opil ori deusestuteko alegiñak-alegin egingo dabez.

Eŕiketea bide oŕeťatik ibiĺi dabiĺan biĺaŕtian, gixaŕtian ezta zorijonik ikusiko, ba. Lanik-ezaren negaŕa ezta ixilduko, langile eŕukaŕijen sendijetan ezta ogirik ugariťuko.

Tamalgaŕi-tamalgaŕija da, au, baña egi-egija.

Palma de Mallorca'n, karlataŕak, mitiña euki dabe.

Eta mitiñera, VII Karla'ren aldiko gudatera juan ixan bai-liran. txapel goŕijak burubetan imiñiťa juan ziran.

Mitin aretara juan ixan ziranik geyenak, karlataŕak gudara juateko ixan eben zijuaren baŕi ezekijanak ixango ziran, baŕiz.

Ori gora-bera, baña, txapel goŕijakaz jantzi ziran. Eta euren eŕiketa-bidia, beste eŕiketa-bide gustijen ganetik imiñi eben, eta España gaizkatuko daun alderdi bakaŕa, euren alderdija zala, esan.

Orain aginpidian auŕkitzen diranen kaltez, al ixan ebezan eragotiak egin ebezan. Jauŕbide oŕen laguntzaĺe jauŕbideratu ixan diran eskoťaŕakaťik be, eurentxubak eta bost esan ebezan. España gaxua zuzendu ta zorijon bidian imiñi al-leikien bakaŕak, eurak dira: txapel goŕijak burubetan imiñiťa Palma de Mallorca'ko karlataŕen mitiñera juan ziranak.

Mallorca'n era oŕetara itz-egin eben karlataŕ txapel-goŕijei; España'ren osasun-biĺa euren burubetako garaunak urtu biaŕik dabiltzazan España-zale puŕukatuboi; España beriala zoriťuko daun opiĺa, Lerroux'ek egin ixan daun opiĺa dala esanaz, bertatik apuŕ bat jan dagijela-ta eskiñi yozube, bai, ta erantzuntzat ostikada galantak artuko dozubez.

Lerroux'gandiko opiĺik, donokiťik jausiriko ogi onetsijaz egiñikua dala ba'lekije be, eleukiela jango ta abaŕ, erantzungo leuskijuez, ba.

Euren eŕiketa-bidetik eztatoŕen zorijonik, txapel-goŕi oŕeik eztotzube gura, ezta euren espanetan aduŕa baxen saŕi erakusten daben España bijotzekua... betiko zorijonduko daben opiĺa dala jakinda be.

España, gustijak maťe dabe. Eta bere zorijonaren biĺa igiťu dira... Eskeŕak maťe dau, eskoyak be maťe... Alan eta gusti be, baña, ain maťekiro zoririťu gura daben andera oŕen zorija, geruago ta uŕunago ikusten da.

¿Zijua? Eŕiketea. Gixaŕtiaren zorijari baño, bakotxaren eŕiketeari geyago begiratutia, ta abaŕ.

Olako semiak, era oŕetako aldezliak dauzan ama, etxekua baño auzokua ixatia, oba ixango da oŕaťiño.

Geure etxe baŕuko eŕiketea, irakuŕle, beste oŕeik darabiĺenaren antzekua dala jakiťiak, iguin emongo leuskigula uste dot.

¡Eŕiketea dan iguingaŕija! ¿Gure aŕtian bai-ete?

Gure aŕtian aspalditxubon indaŕtubaz duan eŕiketea, euzkel-idazlien aŕtian soŕtubaz duana da.

Urlijaren idazkereari, berendijak, iŕi egiťen dautso, ta itz gogoŕakaz ezestubaz, gauza eztantzat eta euzkerearen kaltegaŕirako dala, esan.

Berendijarentzat, ostera, urlijaren idazkerea, benetako ezeskaŕija da. Ikusijaz bestebarik, iguin emoten dautsana. Urlijaren idazlanik, berendijak, eleuke irakuŕiko, ezta uŕezko idazkoŕtzaz idatzija dala jakingo ba'leu be.

Eŕiketea dan iguiña, irakuŕle... Eta gixakirik geyenok, ain iguingaŕija dan eŕiketearen atzeko isatsari elduta gabiltz.

Gure etxe-baŕuko leyotik begiratuta auzo-etxietan ikusten doguzan eŕiketa-itxusijok iguin ba'yakuz, geure etxe-baŕura mustuŕa saŕtu-guran ikusten dogun lau idazle gixagaxuon aŕteko eŕiketeari, ¿zer eretxiko ete-geunkijo?

Goiko Jaunak gaizkatu gaizala atzeŕiťik saŕturiko eŕiketa-kokoťo edo "mikrobijo" iguingaŕi oŕetatik.

URIBIŤAŔTE'TAŔ IBON.

Orrilla bigarrena

Gauŕko egunez andikiro ospatzen dira gure urijan, gure guraso ta gure asabaen urijan, Bilbao maťe onetako jayak. Txaiderik-txaide goxetik asiťa eresbatzak diñardue uriťaŕak alaťu nairik; suzirijak danbada ikaragaŕijakaz jayetara deŕuten dabe eŕi gustijari, zezenketak be, ixaten ei-dira. ¿Zer geyago eskatu ete-geinkioe?

Azaletik beintzat, gusti ori nabaitu daikegu, eresija zaratea, jairako gertakixunak, baña. sartu gaitezan geugan, azteŕtu daigun jai oŕen asteŕena, eta gure sanetatik benetako bilbotaŕen odola baldin ba-dabil, euzkotaŕ zintzuak ba-gara, egijazko abeŕtzaletasunak bijotzaren taupadak igitzen ba-diťu, baŕen-baŕengo goŕotua jai oŕetarako sortuko yaku; auŕpegija jausi-agiñian erabiliko geunke olako jayak geure uri maťian ospatzen diralako.

Ixan-be, ezta gitxijagorako, gogoratzen ba-gara jai oŕen zijua; anai aŕteko gudean, atzeŕiťaŕak zirikatuta, batetik VII Karla'k, bestetik Elisabete bakalemiak euzkotaŕ bidekatuei egundako mesede ta zorijon eskiñirik; batzuk lenenguagaz ta bestiak bigaŕenagaz edeŕto ebaindu ziran, azkenian, gauŕko egunez elisabetetaŕak garale urten ziran eta beste aldekuen menperatze oŕen gomutaz ei-dira gauŕko jai naspilgaŕi oŕeik.

Olantxe bixi ziran geure auŕekuak, abeŕija ezagutu-barik bertoko ondasuna atzeŕijan bilatu nairik; abandotaŕ kementsuba Goiko Jauna'k bialdu euskun-aŕtian; aŕek argi ta zoli adirazo eban euzkotaŕen abeŕi bakaŕa Euzkadi dala, aŕezkero euzkotaŕ zoro txindizale ale batzuk ixan-ezik beste gustijok Arana Goiri'ren esanari jaramon eginda alegintzen gara abeŕijaren zorijona loŕtuteko atzeŕiťaŕakin nastau-barik.

Oŕegaťik gauŕko egunian Bilbao onetan jai ori ain andikiro ospatzen dabenak, geyenak atzeŕiťaŕak dira, batez-be atzeŕiťaŕ eskeŕtaŕak ija-ija beretzat aŕtzen dabe, ta lenago Mallona'ko ildegi zaŕan itzeikixun gustiz lotsagaŕijak egiten ebezan; karlataŕak baŕiz "Trágala" deritxon abestija ez eutzutiaŕen uriťik alde-egiťen eben.

Guda-aldijan karlataŕ gudarostiak urija inguratu eben; baŕukuak gosez ta izkiluen zemaipian oso bilduŕturik txaŕto bixi ei-ziran; geyen-geyenak bakalemiaren alderdikuak ziran. danak ez ordia: Bilbao'ko bilaldietan gure aťiťak (G. B.) bere bekokiko ixerdijagaz soluak gustiz narotuak eukazan, uri-baŕuko guda-mutiĺak saŕi sartzen ei-yakozan lapuŕetan; goiz batian aťiťa lanera uŕbildu zanian, an ikusi ebazan guda-mutiĺak barazkijak-eta ostuten, eta amuŕu bixijagaz, lanerako eroyan gurgulu zoŕotza ta zabala erakutsirik, eupada ikaragaŕija jaurtinda onan esaten eutsen: "alde oŕtik "giri" zantaŕ, gosiak ilik, lapuŕtzaŕ oŕeik".

Gixaxua ondo garbaťu zan; gudarijak zemaitu ebazala-ta salatu eutsoen, ta goŕijak ikusi biaŕ-ixan-ebazan bere buruba guda-epaikarijakandik azke aterateko. Jakiña, gure aťiťa euzkotaŕ geyenak lez ustetsuago eguan karlataŕen alderdijagaz (karlataŕen nagusija euzkotaŕen aurka etoikeririk baltzena somatuta eukanaŕen).

Ezta ba, gauŕ egun egokija zaratea ateratzeko ta eresija jotzeko; orduban uste onenagaz baña atzipetua okeŕ bidetik, guda-zelaya ibili ta il ziranen-aldez, otoi-egiťeko eretija da; euzkotaŕak, bariz, ikaskixun onurakoŕa atera gegike geure asabaen zoritxaŕagandik, baŕiro olako naigabiak ta alkaŕ-astintziak gugandik uŕunduteko, gustijok euzko-alderdijan zintzoro batu gaitezan, eta atzeŕiťaŕen eŕiketeak (poliťikak), ekandubak, izpaŕingijak, antzokijak, eliak eta edozetariko kutsubak albuan laga daiguzan, abeŕiaren sendotasuna eskuratzeko.

ETAŔBI.

MOTRIKO

AGUŔ. — Biotzez aguŕ zuzendari ta irakuŕle guzioi; aspaldion "tongo" egin det ezertxo ere idatzi-gabe. Azketsi guziok, bada auŕerantzean jaŕaituko naz lan oni buruz.

EUZKEL-IXENA. — Agiŕebengoa'taŕ Anastasi'ren emazteak auŕtxo edeŕ bat izan du. Augustin Pantzeska euzkel-izenak ezaŕi dizkiote. Zorionak guraso zintzoai.

GASTETXOEN JAUNA-ARTZEA.— Igandean izango dute Jauna-aŕtzea amaika urtetik gorakoak. Guziak bildu bitez gure eleiza edeŕean.

IZPAŔ BELTZA.—"Murugain" azkaŕak ere eriotza oŕetzaz idatzi digu. Azketsi "Kirol-Zale" zati au kentzen ba-det.

KIROLAK. — Igandean jokatu zuten gure pelotariak Aŕasate'n eta emengoak garaile urten ziran (22-14). ¡Bapo mutiĺak! Igandean ere emekoak neuŕtuko dira Aramayona'taŕekin. Agiŕe ta Aŕieta izango dira emeko jokalariak eta bestetik Ormaetxea anayak. Bigaŕen jokaldian jokaldian jokatuko dute Etxebeŕia eta Sabin'ek Aŕasate'tik; Egiata Txuŕuka'k emendik. Partida edeŕ oneik ikustera notin asko etoŕiko dalakuan gaude. Aguŕ ta uŕengo-aŕte.

KIROL-ZALE.

Dr. R. Aranburu
AZALEKO SENDAGILEA
Egunero 11-1, 4-7.
FUEROS, 5, tercero. — DONOSTIA

Eukaristiaren martiri

Iru ekitaldidum antzerkitxoa

Markiegi'tar Peli

ANTZEZ-LAGUNAK:

TARZIZIO, 13 urte.
LORENTZO, Diakonoa.
KUADRATO, Gudari-burua.
BINIZIO, kristau-salataria.
SEBASTIAN, Gudari-burua.
Bi gudari.
Bost mutiko.

Eŕoman. Yesukristo ezkerozko III'gn. gizaldian.

LENENGO EKITALDIA

Agertokian Eŕoma zaŕeko kale-bazter edo enparantza

LENENGO AGEŔALDIA
Tarzizio bakaŕik.

Tarz.—Zabaldu dituzte kristauen aurkako iragaŕiak. Yauna! Oiñaze beŕiak zure Eleizarentzako! Gure Martirien odolez goituko dira beŕiz ere bazteŕak. Kristotaŕen erlijioa galdu nai dutela. Ez alpeŕik! Martirien odola beti izan da kristau beŕien azi. Zer? Ez ote dakusgu emen, Eŕoman bertan, sinisgabeen indaŕa egunetik egunera gutxitzen, eta kristotaŕak beŕiz zabalduaz ta yaikiaz ta nunai auŕeak artuaz...? Baiña zertan ari naiz ni emen beŕiketn, Aita Santuarentzako agindua betetzea aztuta! Noan arin!

II'GN. AGEŔALDIA
Lorentzo ta Tarzizio.

Lor.—(Ezkeŕaldetik sartuaz). Tarzizio!
Tarz.—Aguŕ, Lorentzo.
Lor.—Nora inyoan, Tarzizio?
Tarz.—Sixtogana.
Lor.—Aita Santua'gana?
Tarz.—Bai. Gauŕ goizean Salaria kalean gertatu danaren beŕi ematera.
Lor.—Okeŕen bat?
Tarz.—Ez al dakizu?
Lor.—Eleizaren aurkako ezbeaŕen bat orain ere?
Tarz.—Ta ez nolanaikoa. Bai al dakizu Dario ta Krisanto'en ilobia?
Lor.—Yakin ez ba! Guztiak zekitek Arenarium'eun dagon bi Martiri aien ilobia.
Tarz.—Ba bart, Balerianok eragotzita euki aŕen, krisau asko Yatxi dira ixilean luŕazpietara gure Sakramentuak artzera.
Lor.—Benetakoak izan.
Tarz.—Baiña...
Lor.—Ez zizkiteken oŕatik aŕapatuko?
Tarz.—Bai, Kaisar'en gudariak.
Lor.—Salatariren batek edo...
Tarz.—Bai nunbait.
Lor.—Ta lotuta eraman al dizkitek?
Tarz.—Okeŕago. An bertan saŕera guztiak itxi ta goiko argizuloetatik aŕi, lur ta zikiña bota ta bota, bertan bera lurperauta utzi dituzte.
Lor.—Anker zitalak ez bestelakoak!
Tarz.—Bai, baiña ez dituzu makalak gureak ere!
Lor.—Ta zeintzuk ituanik?
Tarz.—Ez. Bakar - bakaŕik dakitena, Kaio apaiza ere an zala.
Lor.—A, bai, gure Kaio agurgaŕia. Yoan zaiguk beraz ori ere... Gutxitzen gutxitzen goazik apaizok.
Tarz. — Zuentzat du legeak amoŕorik geien. Apaizak galdu ezkero, Eleiza guztia ere lasteŕ dala beia yota uste dute nunbait.
Lor.—Amesak! Kristo berekin duan Eleiza ez dek galduko munduaren bukaera arte... Ez aut geiago euki nai. Oa, Tarzizio, ta eman akizkiok Aita Santuari beŕi negargaŕi oiek.
Tarz.—Ta zu, Lorentzo, nora ziñazen?
Lor.—Ez nian esan nai, ire biotza ez iluntzeaŕen.
Tarz.—Ilundu? Zer ba?
Lor.—Bai, Tarzizio; baiña, onezkero umea ez aiz-ta. eta gaiñera ire otoitzen beaŕ ere banauk-eta, ara...
Tarz.—Esan zaidazu, Lorentzo; dana dala.
Lor.—Ezagutzen al dituk Tiburtzio ta Balerio, yaun aberatsak?
Tarz.—Oraindik oraiñago kristau egin ta oraiñegun-antzitik bataiatu ziranak?
Lor.—Bai, biexek.
Tarz.—Ta?
Lor.—Yakin dik Almakio agintariak, biak kristauak dirana, ta...
Tarz.—(Laŕi).Ta?
Lor.—Ba sendo aitortu dutela. Kartzelan zaudek eta biaŕ aŕatsaldean dizkitek iltzekoak.
Tarz.—Ta ori al zan neri esaten bildurtzen ziñana?
Lor.—Bai, orixe.
Tarz.—Ori negargaŕi ez da, pozgaŕi ta alaigaŕi baiño. O! Nola ote dago Zezilia ere, ezkondu zan egunean bide-oneratu zuan Baleriano maitea, zorion-ateetan ikusita!
Lor.—Bai, kartzelako aŕezaia, Maximo lagun diate, ta bere bitaŕtez esan zioten Zeziliari il auŕetik eramateko "berak dakien Ogi ura..."
Tarz.—A. bai, Eukaristia.
Lor.—Oraintxe yakin diat Zeziliak esanda, ta banoa arin eramatera.
Tarz.—Zurekin al dakartzu beraz Sakramentu Donea?
Lor.—Bai, Tarzizio (Au makurtu begirunez). Au nerekin dedala sartu nai nikek kartzelera, anai biak eriotzaren zai dauden lekura...
Tarz.—Garaipenaren zai, Lorentzo, garaipenaren zai.
Lor.—Ala dek. Baiña noan arin.
Tarz.—Bai, zoaz, zoaz arin. Yesus onak emango al die indaŕa ta martiri izateko grazia! Nik laguntzea nai?
Lor.—Bai pozik, kartzelan sartzea gaitzagotuko ez bauke; baiña garai auetan...
Tarz.—Egia...
Lor.—Gaiñera. Aita Santuari Arenarium'eko beŕiak ematera ez al dek ba yoan beaŕ?
Tarz.—Ene, ta alaxe da. Zoaz bai, ta Yauna bekizu lagun.
Lor.—Ik nai bezela izango al dek? Agur. Tarzizio.
Tarz.—Agur, Lorentzo. (Lorentzo biyoa eskuitik; Tarzizio, bide egiterakoan, makurtu begirune aundiz).

III'GN. AGEŔALDIA

Tarzizio bakaŕik; gero umeak yolasera.
Tarz.—(Lorentzo'ri begira oraindik). Argitu Zuk, Yauna, Lorentzo zure diakono gartsuaren bidea. Ta zure aitorle zintzoak indartu beaŕ dituan Ogi Donea igaro dedin, zabal zabal egin kartzelako ateak...! A! Ta nik zure alde il beaŕ eza, Yauna...! (Ume mordoxka ariñeketan ezkeŕetik).
1 umea.—(Sartuaz). Ementxe, ementxe yolas egingo diagu.
2 umea.—Bai, auxe dek tokirik onena.
3 umea.—Ene! Zein dek au! I ere emen Tarzizio? Zenbat denbora ikusten ez augula!
4 umeak.—Tira, tira; aldatu zak mozolo arpegi ori. Beti guregandik igesi: ezta senadore egin beaŕ ba-iñutekek ere!
5 umeak.—Nai al dek gurekin ibili, Tarzizio?
1 umeak.—Bai, gurekin ibiliko aiz.
Guziak.—Bai, bai (Baranoan).
Tarz.—Pozik ere pozik ni zukin ibiliko, baiña orain ezin. Agindu bat betetzera yoan beaŕ bizkoŕ bizkoŕ.
4 umeak.—Zer gero! Mutilak yolas egin beaŕ dik. eta gero gerokoak!
1 umeak.—Ez, ez, yoan dedila. Asto-burua adoratzen dik onek ere. Ta kristauak, mozolo arpegia ipintzen bestetan ez zekitek. (Azke uzten dute).
Tarz.—(Azke ikusi danean, yoan doa ezkeŕetik yaramonik egin bage).
2 umeak.—Kristaua dok!
Guztiak.—(Izututa). Ene! Kristaua!

IV'GN. AGEŔALDIA
Lengoak eta Binizio.

Binizio.—(Arin sartuaz). Zer darabiltzue, mutikoak? Zein da kristau ori?
Guztiak.—Tarzizio.
4 umeak.—Oraintxe bertan Flaminia kaletik ezkeŕera egin duan mutiko uraxe.
Binizio.—Aberatsa al da?
4 umeak.—Bai zera; oso beartsua. Ama alarguna da, ta bera ere beti goseaz ibiltzen da.
Binizio.—Bai, kristauak ia danak beartsuak. Euli zuri bat arkitzen eŕazago dek, aien aŕtean aberats bat baiño.
2 umeak.—(Gaiztoz). Oŕetan kristau-zalatzeak irabazi gutxi ematen dizu?
Biniz.—Ixilk ez ba-ago...! (Bere baitan). Banoa bizkoŕ, ea aŕapatzen dedan. Beaŕ bada nere asmoetarako ez zait gaizki etoŕiko (Yoan bizkoŕ ezkeŕetik).
1 umeak.—Ori kristau-zalatzaĺea al dek?
2 umeak.—Bai, bereala igaŕi zioat. Ez dek makala bera: txakuŕa erbiaren atzetik baiño ariñago ziyoak!
3 umeak.—Egingo nikek eta Tarzizio saltzekotan dabilela.
4 umeak.—Bai zera! Tarzizio oso beartsua dek.
3 umeak.—Ta zer? Utsakin konformatzen dituk oiek. Tarzizioren yantziak zerbait balio ditek; gaiñera, eskupekoren bat ere izango dik.
5 umeak.—Tarzizio gizaixoa!
4 umeak.—Aren eŕukiz?
5 umeak.—Ain gaztea ta il egin beaŕ!
1 umeak.—Zertan adoratzen dik asto-burua, ta Enperadorearen ezana egin nai ez dik?
5 umeak.—Orixe erakutsi ziote aita ta amak-eta; auek zigortu beaŕ lizkitekek, eta ez Tarzizio.
1 umeak.—Ago ixilik txorakeririk esan gabe. (Bostgaŕenari). Kristaua dek bai, ta gure Eŕiaren etsaia. Beraz, il dedila.
Guztiak.—Bai, bai. il dezatela!
3 umeak.—Ta naiko diagu. Ez al gaituk ba yolasera etoŕi?
Guztiak.—Bai, bai.
2 umeak.—Zein uan gelditzen?
3 umeak.—Ni.
4 umeak.—Ala ba; goazen danak yolasera. (Biyoaz ariñeketan eskuitik; irugaŕena atzetik aŕapatzen).

V'GN. AGEŔALDIA
Binizo bakaŕik.

Biniz.—(Ezkeŕetik geldiro sartzen da). Utsa! Ezin ezer atera kristau koxkoŕ oŕi! Ez det sekula ezagutu oiek besteko buru-gogoŕik! Naiago dute ondasunak galdu ta il, beren lagunak saldu baino!... Baiña ez noa zearo gaizki ere. Balerio anaiaktzaz.

GURE ANTZERKITXOA

"Tartsixi deuna" euzkelraltzen nengola esan nuanetik bat eta bestetik antzerti oŕen eske ditut; baña jaun batek gaztigatu zidan alegia, Markiegi'taŕ Peli apaiz jaunak euzkeraldu ta zerbait antolatua zeukala. Nere lana bertan-bera utzi, ta jaun oni eskatu nion ba; baita bere lan au bidaldu ere egin dit; eta nik EUZKADI'ra, bertan argitaldu dagiguentzat, onela ba, nai guziok izango deguta.

Antzertitxo au antzeztu nai dezutenok, gure izpaŕingitik artzea besterik ez dezute. Eskeŕikasko ba, euzkaralzale jaunari. ta EUZKADI'ri baita.

TENE.

Euzkotar Umien Alde

I

Umeak ondo azitzeko eretatik, zein artu beaŕ degu, maitetasuna ala aginpide...

> "Baña aitak, eta batzu...
> -amak ere, ez dira irakasle...
> kariaren iritzikoak."
> Eugenio d'Ors. "Glosas"

Ara emen Ume-izti-egileak (pedagogos) geyen banandu dituan gaya. ... seme alabai nola eman geinkio asierarik onena, maitetasunaren bidez ala agin...aren bidez? Era biak dituzte aldeztzale ugariak; bai maitetasunak bai agin...

Umeari berak nai duana egiten egin utzi lezayokela. eta umearen asierak ... zenbide bat beaŕ duala, danak autortzen dute.

Ez dago ori ukatzen duan "educacionista,,'rik.

Baña alkaŕ aitu eziña, umia nola zuzendu beaŕ danetik datoŕ: Biguntas... bere biotzari dei egiñaz, ala zuzentasunez, benetasunez eta gurasoen aginpidea ... ŕiaz?

Guretzat, katolikotaŕentzat ez da egia J. J. Rousseau'k idatzi zuana, umea ... ez, ona dala, umea, berez onera eroritzen dala. Guk, katolikotaŕok. jatoŕizko ... edo pekatuan ziñistutzen degu, eta bai dakigu gu, geurez okeŕera eroritzen ... la, eta umeak eurez berdin-berdin.

Nai eta nai ez ba umeok zuzendu egin beaŕ, nai eta nai ez ba, lan ... egin beaŕ zein era batera, zein bestera.

Esan ditzagun aginpide aldeztzale eta maitetasun aldeztzalearen aŕazoiak, ... za arduratsu au obeki azaldu dezagun.

Maitetasunaren aldekoak auxe diote: Umeai, txikia eta indargea dalako, ... agintzen diogun gauza bete erasotzea ez dago ondo. Umeak, txikia dan bitaŕ... esana egingo du, baña bere baŕuan jayoko da edo erneko da protestaren azia, ... iñork igeŕi ez aŕen, landare txaŕ ori geroago ta aundiago. eta geroago ta ... dulago asiko da; eta umea gizon egiten danean, bat-batera ertengo dio kan... baŕuan urte askotan gordeta euki duan pozoniak. Txikitan bere gorputza esa... ña da, ez ordea bere gogoa.

Umeari asiera ona emateko ez du balio gudari-etxe edo kuarteleko era ... oŕek. "Neuk agindu det neuk esan det eta kito" ikuŕitzat duan era abereti...

Umeai asiera ona emateko, bere biotzera eta bere adimenera jo beaŕ degu.

Ikusi dezala umeak, bere gurasoak gauza bat zergaitik agintzen dioten; ... gutu dezala eragozpenaren zegaitia; uleŕtu dezala ukamena nundik datoŕen ... zegaitikan dan.

Onela asitako umea ez da izango lankai edo makina batek bezela esana e... duana.

Onela asitako umeak, pozik eta gogo osoz izango dira esangiñak, euren ... menak eta biotzak esandakoa ontzat ematen dutelako.

Gañera, bilduŕagaitik esangiña danaren aldian, asko balio du maitetasuna... esangiña danak.

Lenengoak ez du esana azkatasunez egiten, azkea ez dalako. baña bigaŕe... bai. Umeak ez dira gudari eran asi beaŕ, ume eran baizik.

Maitetasun eraren alde daudenak, aŕazoi abetxek ematen dituzte euren era... dez, eta begiratu batean bai dirudi zuzen daudela.

Eurak esaten dituztenak ez dira gezuŕak; egiak dira. Baña teorian egiak, ... egi aundiak izan aŕen, egintzan ez dute ain ondoren onik eman oi—geyen... beintzat—eta umeak ondo astea ez da noski teoria utza, egintza baizik.

Umeak ondo asteko beaŕ dan yakintzak. egintza edo praktikaren erakus... tan beaŕ du bere oñaŕi bat beintzat, umeak ondo asitzea, izan leiken lanik ... tsuena da ta.

Uŕengoan esango ditugu beste eraren alde daudenen aŕazoiak.

(Daŕaike.)

AŔITOKIETA.

¡Iñaki, il da!

¡Aŕen, baña Jauna! Ain beste badaezpada emen eduki eta beaŕ-beaŕenekoak daramaguzuz! Oraingoan Iñaki; Lekube eta Uŕestarazu'taŕ Iñaki, Bilbao'ko "Eŕuki-Etxeko" eresi edo musika-irakasle ta erespatzako burua zana; txistulari-batza'ko idazkaria izandakoa; beti-betiko Jeltzalea; motrikoaŕik jatoŕenatakoa bere jayoteŕitik gogoz-egungo aldendu ez zana. Orain donokiratu zaigu 32 urtekin, bere emaztia iťun utziaz.

Aguŕ, bada Iñaki; gero aŕte! Etzaiguzu Motrikuaŕai berealakoxean aiztuko. Jai aundietan zure "Motriku'ko abestiak" popuŕi atsegingaŕia entzungo diogu geure eresbatzari eta joŕai-dantza jatoŕak, gure kale-zaŕak auŕerakoan alaitzen ba-ditu. ¡Gaxoa! Au tamala benetan. Zoritxaŕeko gabiltz aspaldion Motriko'aŕok.

¿Zoritxaŕeko esan det? Ez bada. Okeŕ nago. Suspertu ta euren utsuneak betetzeko alegiñak egin daiguzan eta donokiak bereziki lagunduko gaitu, bai. Nork leukean Jaunarengan Motrikoaŕak dauzkaguzen aña jeltzale zintzo: "Arno-mendi". "Luis-Goixeŕi", "Eŕoman Txiki", "Arno-pe"; gauŕ, beŕiz, Iñaki ere bai...

Otoitz-egin daigun guziok ildakoen gogo-alde.

MURUGAIN.

Motriku'n, 1935'gn. IV'k. 29.

Madariaga'tar Markelin

Aspaldiko oleŕkari zaŕa, be, il yaku. "Markelin", gixon zuŕ ta azkaŕa, noxian bein bertsolari agertzen yakuna. Laukinitz'ko "Eunlia", eungaŕen urtetaruntz dabiĺena ta Erandio'ko "Markelin" ziran geure bertsolari zaŕen nausi.

Egunkari onen oŕi-aldietan amaika bertso-zaŕ ixan ba-dira. Gauŕkoen aŕtian idazle asko dagoz, baña 74 urtedunen aŕtian goralgaŕija da benetan euzkerea erabiĺi ta idaz-lanetan agertutia. Txori-eŕi'ko solo ta baso-aŕtietako txindoŕ zolija zan. Abeŕija ta euzkerea gaitzat autu ebazan eta gai bi oŕei zintzo-zintzo zaindu-ixan dauz.

Oraingo idazle gastiak eztira konturatu agure zaŕ ta maťekoŕ aretzaz, baña goguan daukagu bere ixena. Markelin zintzua languak eztira edonun aurkitzen. "Kirikiño" zanaren aldijetan, pitean-pitean agertzen zan bere bertsotxu batzukaz. Bertso-zaletasunak baña geyago egin eutsen, gero, urtiak Geure adizkide on-ona zan Markelin'en gogo-aldez otoi-egingo dogu. Eta Jaungoiko onari eskatuko dautsogu, aren ordez, beste bertsolari on bat edo bi soŕtu dadixala Txori-eŕi'ko baratzetan.

Livorno'tik Sfax'era

ATZEŔI-ZIAŔ.—Joŕalaren 8'gaŕ... gabeko saspiretan urten gintzan Li... 'ko kaitik eta Safax'era, Apirka-al... kai txikitxu batera juan gintzan, ... patua zamatu biaŕ geunkan-eta. Ibil... oetan axe gogoŕik ezpa-genduban, be, ... atiño, geure ontzijari albokada ... emon-eragiťen eutsezan. Ilaren 9'gaŕ... goxalderuntz Monte Carlo ugaŕtia ... geban eta axia, be saŕtaldekua zan ... ro, Corcega-ugaŕtiaren axalpian ... ibili gintzan.

Egun bi ta erdi itxasuan egin-ondo... Sfax kaira edeŕki eldu giñan, an ... tu baño len, zuŕutaŕija ontziratu eus... eta uŕengo eguneán ontzija gertu ... zamatuta.

Emeko Apirka'ko mairuen oturak ... gaŕijak dira ixan be gero. Euretatik ... jakingaŕija dogu. Mairuren bat ilten ... nian ilobiratu-orduko, lenengo egunez ... boi-usaintsu bategaz gorputz gustija ... bitzen dautse; bigaŕen egunez ur goz... ostera be ondo igurtzi daroe ta irug... nian saŕtzen dabe, 15 neuŕkin edo me... ko alkondara baten, otziťu eztedin-... Gero kutxaratuten dabe. Baña au ezta ... dijena. Orain esango dodana aŕigaŕija ... gero.

Ilari, azkenez kutxa baŕuban bere ... taldi luzerako saŕtzen dautsez oloz ... ko ogija ta lukainkak. Olantxe ilobi... tzen dabe il danaren gogua zeruratu ... lakuan.

Ilaren sendi osua aste baten egoten ... ilonduan, ilotza zainduten eta ogi ta ... utza jan daikez.

Kai onetan egun bero ta euzkitsu... daukoguz, geure Euzkadi'n dagonile... ixaten diralakuak. Negu-aldia emen ... ro daikegu, baña atsegin yakun-aŕen ... 'gaŕenian Inalanderantza abijau biaŕ ...

Aguŕ eta uŕengo aŕte.

U.'taŕ MIKEL.

URDULITZ

ONDO ETOŔIJAK.—Gauŕ eŕi onetan ... etoŕiko zaren abeŕtzale gustijai aguŕ ... ťekoŕ bat damotzubet Urduliz'ko eŕijaren ordez, ta eguna ondo igaro ta zeben eŕi... etara alai ta gentzaz biurtutia geure ... da ta uŕengo urteraŕte (J. L.). Aguŕ ba, gustijoi.

ONDIÑO-ITXIŤA. — Geure Batzok... edeŕa ondiño, lau izki onek idazten ... gozanian beintzat ixiťa dago, baña ez gu... re abeŕijaganako maťesuba.

ETXERATUTA.—Ainbat geure adiz... kide itxas-gixon dagoz etxeratuta aspal... dijon.

GEXORIK.—Aspaldijan dagoz oŕ... tuta geure adizkide diran Bilbao'taŕ Er... menegilda ta Ansoleaga'taŕ Eusebi jeltza... le onak. Arin osatutiagaz poztuko giña... tekez.

TXIBEŔI.

Euske'Izaleen Orratza
Lko. BAT
Saltzalientzat
Saneurri bereziak
ARIETA JOSTXIZALE
Legazpi, 10'an. - Urrut. 13.777. - Donostia

INGI BILDEGIA
Papelería de Orla.
MORAIZ'TAR JOSEBA MIRENA
TOLOSA
Teléfono, 154.